

تصویب قرارداد بازرگانی و بحریمایی منعقد بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی
سوسیالیستی قرارداد بازرگانی مصوب ۱۵ فروردین ماه ۱۳۱۹

اعلیحضرت همایون شاهنشاه ایران از یک طرف و هیئت رییس‌ه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی
سوسیالیستی از طرف دیگر نظر با اینکه مایلند روابط بازرگانی بین دو کشور را توسعه بدهند تصمیم به
انعقاد قرارداد بازرگانی و بحریمایی نموده و برای این مقصود اختیار داران خود را بشرح زیر معین
نموده:

جناب آقای مظفر اعلم وزیر امور خارجه و جناب آقای صادق وثیقی کفیل وزارت بازرگانی
هیئت رییس‌ه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی، اعلیحضرت همایون شاهنشاه ایران
جناب آقای ماتوی فیلمونو سفیر کبیر اتحاد جماهیر شوروی در ایران و آقای پترایوانویچ الکسییوف
نماینده بازرگانی شوروی در ایران.

نامبردگان پس از ارائه اختیارنامه های خود که در کمال صحت و اعتبار بوده در مقررات زیر موافقت
حاصل نمودند:

ماده ۱- از محصولات طبیعی و صنعتی که مبدأ آن خاک گمرکی یکی از طرفین متعاهدین باشد در موقع
ورود بخاک گمرکی طرف متعاهد دیگر حداقل حقوق گمرکی و سایر عوارضی که در تعرفه گمرکی و
قوانین کشور وارد کننده پیش بینی شده یا خواهد شد گرفته می شود ولی در هر صورت میزان حقوق
گمرکی و عوارض نامساعدتر غیر از میزانی نخواهد بود که از محصولاتی که مبدأ آن کشور ثالثی باشد
گرفته میشود.

همچنین محصولاتی طبیعی و صنعتی که مبدأ آن خاک گمرکی یکی از طرفین متعاهدین بوده و از آنجا
به مقصد خاک گمرکی طرف متعاهد دیگر صادر میگردد در موقع صدور مورد رژیم گمرکی دیگر و
نامساعدتری واقع نخواهد گردید که نسبت به این قبیل محصولات صادره به کشورهای ثالث معمول
میگردد.

ماده ۲- هر یک از طرفین متعاهدین متقبل میشود که بطرف متعاهد دیگر رژیم کامله الودادی مطلق را
در موارد زیر نیز واگذار نماید:

الف- در شرایط گرفتن حقوق گمرکی و اضافات و عوارض مذکور در ماده ۱

ب- در جا دادن کالاهای مندرجه در ماده ۱ در انبارها و استفاده از انبارهای گمرکی و سایر انبارهای
عمومی برای کالاهای نامبرده و تنظیم و ورود و نگاهداشتن کالاها در بندرها و انبارهای نامبرده و
همچنین خارج شدن آن از نقاط نامبرده.

ج- در طبقه بندی گمرکی و تفسیر تعرفه های معموله در مقررات و تشریفات و وظایف و پرداخت هایی
که ممکن است نسبت به عملیات مربوطه به تسویه حقوق گمرکی کالاها تعلق بگیرد.

د- در تحمیل عوارض داخلی به کالاهای یکی از طرفین متعاهدین در خاک گمرکی طرف متعاهد دیگر عوارضی که مربوط به تولید و ساختن و گردش و مصرف و حمل و نقل کالاهای بالمثل باشد و به نام و به نفع هر کس که گرفته بشود.

هر یک از طرفین متعاهدین تقبل مینماید نسبت به آنچه در بند (د) این ماده پیش بینی گردیده بدون اینکه لطمه به اصل کامله الودادی وارد شود در هر صورت استفاده از رژیم ملی را که در خاک خود برای کالاهای خود وضع نموده است برای طرف متعاهد دیگر تأمین نماید.

ماده ۳- هر یک از طرفین متعاهدین تقبل می نماید که نسبت به واردات از خاک گمرکی طرف دیگر یا صادرات به خاک گمرکی آن کشور هیچگونه تحدیدات و ممنوعیت هایی را که نسبت به عموم کشورهای دیگر معمول نمی گردد مجری ندارد به جز تحدیدات و ممنوعیت هایی که به مناسبت نظم عمومی و امنیت دولتی و بهداری و مبارزه با آفات نباتی و حیوانی بدون استثناء به تمام کشورهای که در شرایط متساوی واقع هستند شامل گردد.

ماده ۴- رژیم کامله الودادی که در ماده های ۱ و ۲ این قرارداد و در مواد ۸ و ۱۰ (بند ۷) و ۱۱ و ۱۲ (بند ۵) بعدی مقرر گردیده است شامل موارد زیر خواهد بود:

- ۱- حقوق و مزایای ناشیه از اتحاد گمرکی.
- ۲- حقوق و مزایایی ه اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی به لتونی. لیتوانی فنلاند و استونی واگذار نموده و یا خواهد نمود.
- ۳- تحقیقاتی که هر یک از طرفین متعاهدین برای مبادله کالا در منطقه مرزی که فاصله آن از خط مرزی از هر طرف بیش از ۱۵ کیلومتر نباشد واگذار نموده و یا خواهد نمود.

ماده ۵- اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی جزو سفارت خود در ایران نمایندگی بازرگانی دارد وظایف نمایندگی بازرگانی از این قرار است:

- الف- کمک به توسعه روابط اقتصادی بین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران.
- ب- نمایندگی منافع اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در قسمت بازرگانی خارجی.
- ج- تنظیم معاملات بازرگانی به نام اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی بین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران.
- د- تجارت بین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران.

نماینده بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران و هر دو جانشین او جزو هیئت سیاسی سفارت کبرای اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران بوده و از تمام حقوق و مزایایی که به اعضای میسیونهای سیاسی اعطاء شده است بهرمنند خواه بود.

مقر نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در تهران از حق خارج المملکتی استفاده خواهند نمود.

نماینده بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران حق استفاده از رمز دارد. نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی نام اشخاصی را که از طرف و برای انجام

عملیات حقوقی اختیار دارند با ذکر حقوقی که به هر یک از آنها در امضاء نمودن تعهدات تجاری نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی واگذار گردیده (در مجله رسمی ایران اعلان خواهد نمود خاتمه یافتن اختیارات مزبور را نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در مجله رسمی (ایران و به صلاح دید خود در یکی از روزنامه های محلی خدمت شخصی که دارای اختیارات بوده اعلان خواهد نمود تاریخ خاتمه اختیارات نسبت به اشخاص از روز اعلانی خواهد بود که اول انتشار یافته است.

نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران مثل سابق در پهلوی و تبریز و مشهد دارای شعب خواهد بود و حق خواهد داشت با موافقت وزارت بازرگانی ایران شعبه های خود را عنداللزوم در سایر نقاط ایران باز نماید.

ماده ۶- نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران به نام دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی عمل میکند دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی مسئولیت هرگونه معاملات بازرگانی را که به نام نمایندگی بازرگانی بوسیله اشخاصی که از طرف نمایندگی مزبور اختیار دارند صورت گرفته یا تضمین شده باشد بعهده میگیرد.

برای رسمی شنختن معاملات بازرگانی که نمایندگی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران منعقد ساخته یا تضمین نموده است باید اسناد معامله یا ضمانتنامه مربوطه امضای اشخاصی را داشته باشد که دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی با کمیسریای ملی بازرگانی خارجی به آنها برای اینکار اختیار داده و اسم این اشخاص با ذکر اختیاراتی که به آنها واگذار گردیده از طرف نمایندگی بازرگانی شوروی در (مجله رسمی) ایران اعلان شده باشد به طوری که در ماده پنج این قرارداد پیش بینی شده است.

تمام معاملات بازرگانی که نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران در خاک ایران منعقد یا تضمین نموده است در صورتی که در سند معامله رسیدگی به وسیله حکمیت قید نشده باشد تابع صلاحیت محاکم ایران و قوانین ایران میباشد.

چون به موجب این ماده مسئولیت معاملاتی را که نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران در خاک ایران منعقد یا تضمین نموده است دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی عهده دار میباشد مقررات مربوطه به تأمین قضائی و اجرای مقدماتی قراردادهای صادره از طریق قضائی یا اداری نسبت به دعاوی که بر علیه نمایندگی بازرگانی اقامه میشود مجری نخواهد گردید.

فقط تصمیمات قطعی قضایی که قانوناً قابل اجرا شده و مربوطه به اختلافات ناشیه از معاملاتی که نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی مطابق مندرجات قسمت دو این ماده آنرا امضاء یا تضمین نموده باشد بطور اجبار نسبت به نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی مجری خواهد شد.

تصمیمات مزبوره فقط نسبت به اموال و حقوق نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران که مربوط به معاملات مذکور در این ماده است و همچنین نسبت به سایر اموال نمایندگی بازرگانی که در ایران موجود است اجرا خواهد شد.

ولی اجرای اجباری تصمیمات قضایی که در قسمت فوق این ماده پیش بینی گردیده به اشیا بی که مطابق اصول عمومی حقوق بین المللی خارج المملکتی محسوب و همچنین به اشیا بی که برای عملیات اداری نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران لازم است شامل نخواهد بود.

ماده ۷- مسئولیت معاملات بازرگانی که بدون ضمانت نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران از طرف یکی از بنگاه های اقتصادی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی انجام بگیرد که مطابق قوانین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی دارای حقوق اشخاص حقوقی متقبل باشند فقط به عهده بنگاه مربوطه خواهد بود مسئولیت این معاملات متوجه دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی یا نمایندگی بازرگانی او در ایران و یا بنگاه های اقتصادی دیگر اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی نخواهد بود.

معاملات بازرگانی که از طرف بنگاه های نامبرده در ایران منعقد شده در صورتیکه در سند معامله رسیدگی بوسیله حکمیت قید نشده باشد تابع صلاحیت محاکم ایران و قوانین ایران خواهد بود.

ماده ۸- بازرگانان و ارباب صنایع و اشخاص طبیعی و یا اشخاص حقوقی ایرانی که مطابق قوانین ایران تشکیل شده باشند موقعی که عملیات اقتصادی خود را در خاک اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی مستقیماً یا به وسیله اشخاصی که انتخاب نموده اند انجام میدهند در شرایطی که قوانین شوروی انجام اینگونه عملیات را مجاز داشته است نسبت به شخص و اموال خود از همان رژیم مساعدی که در حق اشخاص حقوقی و اتباع دولت کامله الوداد مجری میشود بهره مند خواهند بود بنگاه های دولتی اقتصادی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و سایر اشخاص حقوقی شوروی که مطابق قوانین شوروی دارای اهلیت حقوقی هستند و همچنین اشخاص طبیعی از اتباع اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در موقع انجام عملیات اقتصادی خود در خاک ایران در شرایطی که قوانین ایران انجام اینگونه عملیات را مجاز داشته است نسبت به شخص و اموال خود از همان رژیم مساعدی که در حق اشخاص حقوقی و اتباع دولت کامله الوداد مجری میشود بهره مند خواهند بود.

اتباع و اشخاص حقوقی هر یک از طرفین متعاهدین متساویاً مثل اتباع و اشخاص حقوقی داخله حق دارند آزادانه به هر درجه از محاکم برای احقاق و دفاع حقوق خود مراجعه نمایند و در هیچ مورد از این حیث در وضعیت نامساعدتر از وضعیت اتباع و اشخاص حقوقی دولت کامله الوداد واقع نخواهند گردید. ولی مسلم است که هیچ یک از مقررات این قرارداد نمیتواند شرکتهای بازرگانی و سایر بنگاه های اقتصادی یکی از طرفین متعاهدین را مجاز نماید که مطالبه مزایای مخصوصی را بنماید که طرف متعاهد دیگر به شرکت هایی اعطاء میکند که شرایط عملیاتشان در خاک وی به موجب امتیاز نامه های مخصوصی تنظیم گردیده یا خواهد گردید.

ماده ۹-

۱- نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران و بنگاه های اقتصادی شوروی میتوانند با رعایت قوانین و نظامات مربوطه به بازرگانی خارجی ایران همه گونه کالاهای ایران را به غیر از کالاهایی که صدور آن از ایران مطابق مقررات دولت به تمام کشورها ممنوع است بطور آزاد و بدون مشکلات و موانع برای صدور به اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی خریداری نمایند

۲- اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی حق خواهد داشت در حدود سهمیه هایی که برای هر سال اعتبار قرارداد بازرگانی و بحریمایی معین خواهد شد کالاهایی وارد ایران بنماید فهرست این کالاها با تعیین سهمیه آن همه ساله از طرف نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران با وزارت بازرگانی ایران تنظیم خواهد شد.

برای سال اول اجرای این قرارداد فهرست مزبور در حین امضای قرارداد تنظیم و در سالهای بعد در آغاز هر سال اقتصادی ایرانی مرتب خواهد شد.

در موقع تهیه فهرست های فوق برای سالهای بعد حفظ صدی چند سهمیه اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی نسبت به هر یک از کالاهای مندرجه در سهمیه عمومی که در فهرست سال اول پیش بینی گردیده اقلاً تأمین خواهد شد.

نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران میتواند در فهرست کالاهایی که دولت ایران اجازه ورود آنرا برای سال جاری اقتصادی داده است کالاهای دیگری را نیز داخل نماید که در فهرست مزبور ذکر نشده باشد میزان این کالاها را نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران با وزارت بازرگانی ایران معین خواهد کرد و وزارت بازرگانی ایران پیشنهاد مربوطه نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی را بطور مساعد تلقی خواهد نمود.

سهمیه هر یک از کالاهای وارداتی که در فهرست قید گردیده ممکن است در ظرف سال در نتیجه موافقت بین بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران و وزارت بازرگانی ایران زیاد شود.

هرگاه در مدت اجرای این قرارداد دولت ایران به وسیله توسعه دادن سهمیه های سالیانه میزان ورود یکی از کالاهای خارجی را به ایران زیاد نماید حصه ای از آنچه زیاد شود متناسب سهمیه ای که اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ادارات کالای مزبور به ایران قبل از افزایش سهمیه های سالیانه داشته به اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی واگذار خواهد شد.

در مواردی که دولت ایران اجازه ورود سهمیه های معین کالاهایی را بدهد که فعلاً ورود آن ممنوع است به اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی حق داده خواهد شد که در مدت اجرای این قرارداد سهمی از واردات مزبور بگیرد و این سهم به موافقت بین نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و وزارت بازرگانی ایران معین خواهد شد وزارت بازرگانی پیشنهاد مربوطه نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی را به نظر مساعد تلقی خواهد نمود.

۳- دولت ایران به نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران در انعقاد قراردادهای بازرگانی به ادارات و شرکتهای دولتی ایران و شرکتهایی که از طرف دولت عمل میکنند برای خرید کالاهای ایران و فروش کالاهای شوروی که آنها در دست ادارات به شرکتهای نامبرده باشد به نرخ شرایط عادی مساعدت لازم را خواهد نمود.

دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی از طرف خود موافقت مینماید که مجموع ارزش کالاهای وارده شوروی که مطابق قراردادهای مربوطه به دولت ایران و ادارات و شرکتهای نامبرده به ریال فروخته شده است از مجموع ارزش کالاهایی که از دولت ایران و ادارات و شرکتهای نامبرده به ریال خریداری و از ایران صادر شده است اقلاً کمتر نباشد.

۴- نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران و بنگاههای اقتصادی شوروی حق خواهند داشت به بازرگانان ایرانی و شرکتهای بازرگانان و شرکتهای غیر دولتی کالاهای شوروی فروخته و از بازرگانی ایرانی و شرکتهای نامبرده کالاهای ایرانی خریداری نمایند. دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی موافقت مینماید که مجموع ارزش کالاهای وارده شوروی به ایران که به بازرگانان و شرکتهای بازرگانان و شرکتهای غیردولتی به ریال فروخته می شود از مجموع ارزش کالاهایی که از بازرگانان و شرکتهای نامبرده به ریال خریداری و به اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی صادر شده است اقلاً کمتر نباشد.

۵- نمایندگی بازرگانی و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران و بنگاههای اقتصادی شوروی در موقع گرفتن پروانه برای وارد کردن کالاها به ایران مطابق سهمیه های سالیانه از ارائه گواهی نامه صدور کالای ایرانی معاف میباشند.

وزارت بازرگانی ایران پروانه وارد کردن کالا را از روی سهمیه های سالیانه که در بند (۲) این ماده پیش بینی گردیده بدون مانع به نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران و بنگاههای شوروی خواهد داد.

فهرست مذکور در بند فوق در حکم پروانه کلی خواهد بود.

۶- دولت ایران موافقت مینماید تحدیدات ارزی را که فعلاً جاری است و تجدیداتی را که ممکن است در مدت اعتبار از این قرارداد وضع شود در صورتی که اینگونه مقررات مانع از اجرای این قرارداد بشود نسبت به بنگاههای شوروی معمول ندارد.

۷- دولت ایران به نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران و همچنین به بنگاههای اقتصادی شوروی حق خواهد داد در تمام مناقصه هایی که در ادارات ایرانی برای خرید مصالح و لوازم از خارجه اعلان میکنند با استفاده از شرایطی که برای همه اشتراک کنندگان مقرر می شود اشتراک نمایند.

۸- دولت ایران موافقت مینماید که به نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و بنگاههای اقتصادی شوروی در مدت اجرای این قرارداد حق بدهد که مطابق قوانین و مقررات موجوده در ایران پمپ های بنزین نصب نموده و همچنین مخزنهای نفت و سایر بناهایی که برای تجارت نفت و مشتقات آن میباشد بسازد.

۹- موافقت حاصل است که هر ۶ ماه کمیسیون متساوی الاضلاع مرکب از اختیار داران وزارت بازرگانی ایران و نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران نتیجه عمل تجارت در دوره شش ماهه گذشته اجرای قرارداد بازرگانی و بحریمانی را برای تطبیق دادن جریان تجارت بین طرفین با روح و مفهوم این قرارداد مورد مطالعه قرار بدهد.

ماده ۱۰- (۱) با در نظر گرفتن منافع بازرگانی ایران و به موافقت ماده (۲۰) عهدنامه مورخه ۲۶ فوریه ۱۹۲۱ منعقد بین ایران و جمهوری متحده شوروی سوسیالیستی روسیه و برای تصریح

مدلول آن اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی ترانزیت آزاد را از خاک خود برای محصولات طبیعی و صنعتی ایران بمقصد هر کشور ثالثی میدهد از طرف خود ایران ترانزیت آزاد را از خاک خود برای محصولات طبیعی و صنعتی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی بمقصد هر کشور ثالثی میدهد.

(۲) به علاوه اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی به شرکت های بازرگانی و بازرگانان ایرانی حق صدور آزاد را بهر مقصدی که باشد برای محصولات طبیعی و صنعتی که از ایران به خاک وارد گردیده و در آنجا به فروش نرسیده اعطاء میکند.

هرگاه معلوم شود محصولات که شرکتهای بازرگانی و بازرگانان نامبرده صادر میکنند همان است که وارد کرده اند حقوق گمرکی که در موقع وارد کردن محصولات پرداخته اند در حین خروج از خاک گمرکی که در موقع وارد کردن محصولات پرداخته اند در حین خروج از خاک گمرکی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی به شرکتهای بازرگانی و بازرگانان ایرانی مسترد خواهد گردید.

همین حقوق نیز از طرف دولت ایران به بنگاههای ادارات اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی که تجارت دارند اعطاء می گردد.

(۳) اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی ترانزیت آزاد را از خاک خود به ایران برای محصولات طبیعی و صنعتی مذکوره در ذیل که مبدأ آن محصولات کشورهایی باشد که به اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی عهدنامه یا مقاله یا قرارداد بازرگانی داشته باشند میدهد.

الف- ماشین آلات و ابزار و مصالح برای کارخانجات همچنین برای بنگاه های کشاورزی ماشین آلات و ابزار و مصالح برای ساختمان و نگاهداری خانه ها و بناها - ماشین آلات و ابزار و مصالح برای تأسیس راهها و وسائط نقلیه از هر قبیل و استفاده از آنها و برای احتیاجات بنگاههای عام المنفعه.

ب- دو از هر قبیل و آلات جراحی و اعضای مصنوعی بدن.

ج- کاغذ و مطبوعات.

د- تخم نوغان.

ه- چای.

و- آلات و ادوات روشنایی و گرم کردن.

ز- دوچرخه و موتورسیکلت و اتومبیل و کامیون و متفرعات و قطعات مجزای آنها.

(۴) نسبت به سفارشات دولت ایران که برای بازرگانی نباشد بدون فرق در نوع سفارشات به استثنای اسلحه و مهمات جنگی که در کشورهای ثالثی داده شده باشد که به اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی عهدنامه یا مقاله نامه یا قرارداد بازرگانی دارند حق ترانزیت آزاد از خاک اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی داده خواهد شد.

همچنین راجع به سفارشات دولت ایران که برای بازرگانی نباشد بدون فرق در نوع سفارشات به استثنای اسلحه و مهمات جنگی که در کشورهای ثالثی تهیه شده باشد که به اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی عهدنامه یا مقاوله نامه یا قرارداد بازرگانی ندارند اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی تقاضاهای مربوطه بدادن حق ترانزیت برای این قبیل سفارشات را با منتهای مساعدت تلقی و تسهیلات ممکنه خواهد نمود.

(۵) بدیهی است مقررات این ماده به هیچ وجه به ترانزیت امانات پستی از خاک اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی به ایران که به موجب قرارداد مخصوص مورخ دوم اوت ۱۹۲۹ تنظیم گردیده و قرارداد نامبرده طبق مقررات خود به اعتبار باقی است لطمه وارد نمی آورد.

(۶) ایران ترانزیت آزاد را از خاک خود به اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی برای محصولات طبیعی و صنعتی کشورهای که با ایران عهدنامه یا مقاوله نامه یا قرارداد بازرگانی دارند به استثنای اسلحه و مهمات جنگی میدهد.

(۷) مقرراتی که در مورد اجرای شرایط ترانزیت که در فوق پیش بینی شده است هر یک از طرفین متعاهدین رژیم دولت کامله الوداد را به طرف متعاهد دیگر اعطاء خواهد کرد.

ماده ۱۱- طرفین متعاهدین موافقت مینمایند که رژیم دولت کامله الوداد را در حمل مسافری و باگاژ و کالا و سایر باروبنه به وسیله راههای آهن به طور عموم از راه خشکی و آب و هوا متقابله یکدیگر اعطاء نمایند.

هر یک از طرفین متعاهدین چه در مورد تعرفه و عوارض حمل و نقل و کلیه عوارضی دیگر مربوط به حمل و نقل و چه در مورد نوبت و نظم و ترتیب و سرعت حمل از تمام راههای مذکوره در فوق رژیم دولت کامله الوداد را به طرف متعاهد دیگر اعطاء مینمایند.

ماده ۱۲-

۱- با کشتی هایی که زیر پرچم یکی از طرفین متعاهدین در دریای خزر (کاسپین) سیر می نمایند در بندرهای طرف متعاهد دیگر که چه در حین ورود و چه در مدت توقف و چه موقع خروج از هر حیث مثل کشتی های کشوری رفتار میشود.

۲- کشتی های مزبور عوارض بندری دیگر نخواهند پرداخت جز آنچه قانوناً برای کشتی ها کشوری وضع گردیده آن هم به همان شرایط و یا همان معافیت ها. در موقع گرفتن عوارض مزبوره اشیاء مذکوره ذیل جزو کالای وارده یا صادره محسوب و منظور نخواهد شد.

الف- باگاژ مسافری که قسمتی از بار نباشد مقصود از باگاژ بر بسته های کوچک دستی کلیه اشیایی است که به موجب قبض باگاژ حمل میشود.

ب- سوخت و آذوقه برای مستخدمین و سرنشینان و لوازم تجهیزات کشتی به اندازه ای که برای سیر لازم باشد به شرط اینکه لوازم مزبوره برای گذاشتن در بندر از کشتی خارج نشود.

ج- بارهاییکه بعلت رسیدن صدمه به کشتی و یا در مواقع توقف های انفاقی دیگر در بندر از کشتی خارج شده باشد به شرط اینکه این بارها برای فرستادن به بندر مقصد دوباره به کشتی گذاره شود.

د- بارهایی که به کشتی های حمل میشود که ظرفیت آنها کمتر از سه تن و نیم باشد.

ه- بارهاییکه از کشتی به کشتی دیگر نقل می شود برای اینکه حمل آنها در دریا ادامه داده میشود.

۳- کاپوتاز به کشتیهای کشوری طرفین متعاهدین اختصاص دارد معهدا موافقت حاصل شده است که هر یک از طرفین متعاهدین به کشتی هایی که زیر پرچم طرف دیگر سیر مینمایند حق کاپوتاز را برای حمل و نقل مسافر و بار در دریای خزر (کاسپین) بدهد.

۴- صرف نظر از مقررات فوق هر یک از طرفین متعاهدین ماهیگیری را در آبهای ساحلی خود تا حد ده میل دریایی به کشتی های خود اختصاص داده و این حق را برای خود محفوظ میدارد که واردات ماهی های صید شده از طرف کارکنان کشتی هایی را که زیر پرچم او سیر مینمایند از تحقیقات و مزایای خاصی بهره مند سازد.

۵- کشتیهایی که در دریاها غیر از دریای خزر زیر پرچم یکی از طرفین متعاهدین سیر مینمایند در آبهای کشوری و بندرهای طرف متعاهد دیگر از حیث شرایط کشتیرانی و هرگونه عوارضی از همان حقوق و مزایایی که در این مورد به کشتیهای دولت کامله الوداد اعطا میگردد بهره مند میشوند.

۶- کشتیهای یدک کش که کشتی دیگری را بطور یدک میکشد از پرداخت عوارض بندری (از هر تن ظرفیت کشتی) معاف می باشند.

ماده ۱۳- طرفین متعاهدین بر طبق اصولی که در عهدنامه مورخ ۲۶ فوریه ۱۹۲۱ بین ایران و جمهوری متحده سوسیالیستی شوروی روسیه روسیه اعلام گردیده است موافقت دارند که در تمام دریای خزر کشتیهای جز کشتیهای متعلق به ایران یا اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی یا متعلق به اتباع و بنگاههای بازرگانی و حمل و نقل کشوری یکی از طرفین متعاهدین که زیر پرچم ایران یا پرچم اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی سیر مینمایند نمی توانند وجود داشته باشند.

ماده ۱۴- تصدیق نامه های ظرفیت کشتی که از طرف مقامات صالحه طرفین متعاهدین به کشتیهایی که زیر پرچم ایران و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در دریای خزر سیر مینمایند داده می شود و مقامات نامبرده از طرف هر یک از دولتین متعاهدین به دولت متعاهد دیگر اعلام میگردد و بنادر دولتین متقابل رسماً خواهد داشت کشتیهایی که دارای تصدیق نامه های مزبوره هستند در بنادر طرف متعاهد دیگر مورد معاینه جدید واقع نخواهند گردید و نیز در بنادر طرفین متعاهدین در دریای خزر تصدیق نامه هایی که راجع به قابلیت سیر کشتی و میزان نشست کشتی در آب و سایر اسناد فنی کشتیرانی که از طرف مقامات مذکوره در فوق به کشتی ها داده شده است متقابلاً به رسمیت شناخته خواهد شد.

ماده ۱۵- طرفین متعاهدین موافقت مینمایند که راجع به اقدامات بهداری که باید نسبت به کشتیهای هر یک از طرفین در بنادر طرف دیگر در دریای خزر به عمل آید مقررات قرارداد صحی بین المللی که در تاریخ ۲۶ ژوئن ۱۹۲۶ در پاریس امضاء شده با رعایت قیودی که هر یک از طرفین متعاهدین در موقع امضای آن قرارداد نموده اند مجری گردد.

ماده ۱۶- این قرارداد به تصویب خواهد رسید:

این قرارداد برای مدت سه سال منعقد گردیده و از روز مبادله نسخ مصوبه که در اسرع اوقات در مسکو به عمل خواهد آمد دارای اعتبار خواهد بود.

ولی قرارداد از تاریخ امضای آن به طور موقت اجرا خواهد شد فاصله مدت بین امضای قرارداد و مبادله نسخ مصوبه جزء مدت ۳ سال فوق محسوب خواهد گردید.

هرگاه یکی از طرفین ششماه پیش از انقضای مدت سه ساله مذکور فسخ قرارداد را اعلام ندارد قرارداد خود به خود برای مدت غیر معینی تمدید شده محسوب خواهد شد.

در این صورت میتوان قرارداد را در وقع به اخطار شش ماه قبل فسخ نمود.

این قرارداد در دو نسخه به زبان فارسی و روسی نوشته شده و هر دو متن دارای اعتبار مساوی میباشد منعقد شده است در تهران به تاریخ پنجم فروردین ماه ۱۳۱۹ مطابق ۲۵ مارس ۱۹۴۰ علیهذا اختیار داران نامبرده در فوق این قرارداد را امضاء و به مهر خود ممهور نمودند.

امضاء: ماتوی فیلموتو

امضاء: مظفر اعلم

امضاء: یترالکسیوف

امضاء: صادق وثیقی

آقای وزیر با نهایت توقیر مراتب زیر را به استحضار آن جانب میرساند:

نظر به اینکه دریای کاسپین (خزر) که طرفین متعاهدین آنرا دریای ایران و شوروی میدانند برای طرفین متعاهدین دارای اهمیت خاصی میباشد موافقت حاصل است که دولتین اقدامات لازمه را به عمل خواهند آورد تا اتباع کشورهای ثالث که در کشتیهای طرفین متعاهدین و در بندرهای واقع در دریای خزر مشغول خدمت هستند از خدمت و توقف خود در کشتی ها و بنادر برای مقاصدی که خارج از حدود وظایف خدمتی محوله به آنها باشد استفاده ننمایند.

آقای وزیر خواهشمندم احترامات فائقه مرا نسبت به خودتان بپذیرید.

امضاء: ماتوی فیلموتو

جناب آقای مظفر اعلم وزیر امور خارجه ایران آقای سفیر کبیر با کمال توقیر وصول نامه مورخ ۲۵ مارس ۱۹۴۰ آن جناب را که به مضمون ذیل است تأیید مینمایم:

نظر به اینکه دریای خزر که طرفین متعاهدین آنرا دریای ایران و شوروی می دانند برای طرفین متعاهدین دارای اهمیت خاصی می باشد موافقت حاصل است که دولتین اقدامات لازمه را به عمل خواهند آورد تا اتباع کشورهای ثالث که در کشتی های طرفین متعاهدین و در بندرهای واقع در دریای خزر مشغول خدمت هستند از خدمت و توقف خود در کشتیها و بنادر برای مقاصدی که خارج از حدود وظایف خدمتی محوله به آنها باشد استفاده ننمایند.

مندرجات نامه فوق را در نظر گرفته خواهمندم احترامات فائقه مرا نسبت به خودتان بپذیرید.

تهران به تاریخ بیست و پنجم مارس هزار و نهصد و چهل «امضاء: مظفر اعلم»

جناب آقای ماتوی فیلیمونو سفیر کبیر اتحاد جماهیر شوروی در ایران.

آقای سفیر کبیر نظر به ماده ۸ قرارداد بازرگانی و بحریمایی بین ایران و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی که در تاریخ ۲۵ مارس ۱۹۴۰ به امضاء رسیده است با کمال توقیر تأیید مینمایم که چون به موجب قوانین جاریه ایران بنگاههای بازرگانی میتوانند از بین کارمندان خود نمایندگی برای دفاع حقوق خود در محاکم ایران انتخاب نمایند نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران و بنگاههای اقتصادی شوروی از این حیث مواجه به اشکالاتی نخواهند شد.

آقای سفیر کبیر خواهشمندم احترامات فائقه مرا نسبت به خودتان بپذیرد.

تهران - به تاریخ ۲۵ مارس ۱۹۴۰

امضاء: مظفر اعلم

جناب آقای ماتوی فیلیمونو سفیر کبیر اتحاد جماهیر شوروی در ایران آقای وزیر با کمال توقیر وصول نامه مورخ ۲۵ مارس ۱۹۴۰ آن جناب را که به مضمون ذیل است تأیید مینمایم:

نظر به ماده ۸ قرارداد بازرگانی و بحریمایی بین ایران و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی که در تاریخ ۲۵ مارس ۱۹۴۰ به امضاء رسیده است با کمال توقیر تأیید مینمایم که چون به موجب قوانین جاریه ایران بنگاههای بازرگانی میتوانند از بین کارمندان خود نمایندگی برای دفاع حقوق خود در محاکم ایران انتخاب نمایند نمایندگی بازرگانی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ایران و بنگاههای اقتصادی شوروی از این حیث مواجه به اشکالاتی نخواهند شد.

مندرجات نامه فوق را در نظر گرفته از آن جانب خواهشمندم احترامات فائقه مرا نسبت به خودتان بپذیرید.

تهران- به تاریخ بیست و پنجم مارس هزار و نهصد و چهل (امضاء: ماتوی فیلیمونو)

جناب آقای مظفر اعلم وزیر امور خارجه ایران.

آقای وزیر با کمال توقیر به استحضار آن جانب میرساند که دولت ایران رضایت میدهد به شرط معامله متابله ترتیب ذیل را نسبت به حمایت علائم بازرگانی مجری بدارد:

۱- اشخاص حقوقی و طبیعی هر یک از طرفین متعاهدین که دارای بنگاههای صنعتی و بازرگانی میباشد در خاک متعاهد دیگر از عین حمایتی که اتباع و اشخاص حقوقی طرف مذکور نسبت به علائم بازرگانی استفاده می کنند بهره مند خواهند بود مشروط بر اینکه نامبردگان مراسم و مقررات جاری در خاک آن کشور را رعایت نمایند.

۲- طرفین متقابلاً متعهد میشوند در کشور خود در آتیه علائم بازرگانی را که به عنوان اسم نوع معینی از کالاها که مورد مصرف عموم واقع شده باشد به رسمیت نشناخته و به ثبت نرسانند.

طرفین متقابلاً یکدیگر را راجع به ترتیب تصدیق امضای اسنادی که به ادارات ثبت علائم بازرگانی ارائه میشود با معافیت این اسناد از هر گونه تصدیق کنسولی مطلع مینمایند. مقررات مذکور در فوق شامل کلیه بنگاههای صنعتی بازرگانی خواهد بود اعم از این که بنگاههای مزبور متعلق به دولت یا اتحادیه ها یا اشخاص باشد.

آقای سفیر کبیر خواهشمندم احترامات فائقه مرا نسبت به خودتان بپذیرید.

تهران- به تاریخ بیست و پنجم مارس هزار و نهصد و چهل

امضاء: مظفر اعلم

جناب آقای ماتوی فیلیمونو سفیر کبیر اتحاد جماهیر شوروی در ایران.

آقای وزیر با کمال توقیر وصول نامه مورخ ۲۵ مارس ۱۹۴۰ آن جناب را راجع به رضایت دولت ایران در اجرای مقررات مربوطه به حمایت علائم بازرگانی به شرط معامله متقابل به شرح ذیل اشعار میدارد:

۳- اشخاص حقوقی و طبیعی هر یک از طرفین متعاهدین که دارای بنگاههای صنعتی و بازرگانی میباشد در خاک طرف متعاهد دیگر از عین حمایتی که اتباع و اشخاص حقوقی طرف مذکور نسبت به علائم بازرگانی استفاده می کنند بهره مند خواهند بود مشروط بر اینکه نامبردگان مراسم و مقررات جاریه در خاک آن کشور را رعایت نمایند.

۴- طرفین متقابلاً متعهد میشوند در کشور خود در آتیه علائم بازرگانی را که به عنوان اسم نوع معینی از کالاها که مورد مصرف عموم واقع شده باشد به رسمیت نشناخته و به ثبت نرسانند. طرفین متقابلاً یکدیگر را راجع به ترتیب تصدیق امضای اسنادی که به ادارات ثبت علائم بازرگانی ارائه میشود با معافیت این اسناد از هر گونه تصدیق کنسولی مطلع مینمایند. مقررات مذکور در فوق شامل کلیه بنگاههای صنعتی بازرگانی خواهد بود اعم از این که بنگاههای مزبور متعلق به دولت یا اتحادیه ها یا اشخاص باشد. مندرجات نامه فوق را در نظر گرفته اطلاع میدهم که دولت منبوعه دوستدار از طرف خود نیز رضایت می دهد نسبت به حفظ علائم بازرگانی همان مقررات را مجری دارد.

آقای وزیر خواهشمندم احترامات فائقه مرا نسبت به خودتان بپذیرید.

تهران- به تاریخ بیست و پنجم مارس هزار و نهصد و چهل

امضاء: ماتوی فیلیمونو

جناب آقای مظفر اعلم وزیر امور خارجه ایران.

آقای سفیر کبیر با کمال توقیر به استحضار آن جانب میرساند که به مناسبت امضای قرارداد بازرگانی و بحریمایی بین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران در تاریخ 25 مارس ۱۹۴۰ دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی لازم میداند مسائل مربوط به شرایط بین حمل و نقل بار چه بین

اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران و چه به طور ترانزیت و مسائل مربوط به تسویه حساب بین راههای آهن اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و راههای آهن ایران بابت مساعدتهای متقابل (استفاده از وسائط نقلیه و غیره) را تنظیم و برای این منظور در ظرف مدتی که بیش از سه ماه از تاریخ امضای قرارداد مزبور نباشد کنفرانس شوروی و ایران مخصوص راه آهن در مسکو تشکیل نماید.

آقای وزیر خواهشمندم احترامات فائقه مرا نسبت به خودتان بپذیرید.

تهران- به تاریخ ۲۵ مارس ۱۹۴۰

امضاء: ماتوی فیلیمونو

جناب آقای مظفر اعلم وزیر امور خارجه ایران.

آقای سفیر کبیر با کمال توفیر وصول نامه آن جانب مورخه ۲۵ مارس ۱۹۴۰ آن جناب را که به مضمون ذیل است تأیید مینمایم:

....(به مناسبت امضای قرارداد بازرگانی و بحریپیمایی بین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران در تاریخ ۲۵ مارس ۱۹۴۰ دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی لازم میداند مسائل مربوط به شرایط بین حمل و نقل بار چه بین اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و ایران و چه به طور ترانزیت و مسائل مربوط به تسویه حساب بین راههای آهن اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و راههای آهن ایران بابت مساعدتهای متقابل (استفاده از وسائط نقلیه و غیره) را تنظیم و برای این منظور در ظرف مدتی که بیش از سه ماه از تاریخ امضای قرارداد مزبور نباشد کنفرانس شوروی و ایران مخصوص راه آهن در مسکو تشکیل نماید.

با کمال احترام اشعار میدارد که دولت ایران از طرف خود موافقت مینماید مسائل مندرجه در نامه آن جناب را تنظیم و در کنفرانس ایران و شوروی مخصوص راه آهن که برای این منظور در مسکو در ظرف مدتی که بیش از سه ماه از تاریخ امضای قرارداد بازرگانی و بحریپیمایی بین ایران و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی مورخ ۲۵ مارس ۱۹۴۰ نباید تشکیل خواهد اشتراک نماید.

آقای سفیر کبیر خواهشمندم احترامات فائقه مرا نسبت به خودتان بپذیرید.

تهران- به تاریخ ۲۵ مارس ۱۹۴۰

امضاء: مظفر اعلم

جناب آقای ماتوی فیلیمونو سفیر کبیر اتحاد جماهیر شوروی در ایران.